

2. Траверсе Т.М. Професіоналізація особистості майбутнього фахівця в галузі педагогічної діяльності. / Т.М. Траверсе // Проблеми загальної та педагогічної психології. – 2003. – Т.V. – Ч.7. – С. 289-294.

3. Черный Е.В. Инициирование профессиональной рефлексии у педагогов. / Е.В. Черный // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 3. – С. 1-4.

УДК 159.9

Т.Д. ЩЕРБАН
Мукачівський державний університет

СУГЕСТІЯ У ПРОЦЕСІ СПРИЙНЯТТЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕКСТІВ

Педагогічна діяльність відноситься до соціономічних видів діяльності, де спілкування (яке супроводжує процес навчання) становить суттєву, значиму його сторону. Спілкування у навчанні – особливий вид взаємин між людьми. Це двобічний процес, у якому здійснюється не лише передача учневих знань, а й розвиваються у нього прагнення і вміння самостійно, без учителя набувати нових знань, досвіду. Спілкування у навчанні є продуктом розвитку міжособових зв'язків у системі суб'єкт-предмет-суб'єкт. У навчальному спілкуванні взаємодіють вчитель та учень (суб'єкти), що мають різний обсяг знань, умінь і навичок, воно регламентується часом взаємин і передбачає активність обох учасників. Зміст навчання (сприйняття навчальних текстів) містить у собі сугестивні властивості і здатності за певних умов утворити систему асоціацій думок, почуттів і образів, які сприяють успішності засвоєння. Учень (суб'єкт навчального спілкування) користується прийомами сугестії, як засобом об'єднання спільних дій з вчителем над змістом предметів навчання, розуміння одним одного.

Створені в психології концепції спілкування задають механізми і шляхи навчального спілкування людей на системі суб'єкт-суб'єкт, що призводить до обмеження її розуміння та розвитку. Спілкування з навчальним текстом необхідно розглядати як зміну міжособових зв'язків у системі суб'єкт-предмет-суб'єкт. Спілкування, розбудоване на такій системі (S-P-S) сприяє продуктивному відображенню і розумінню учнями інформації дій, вчинків і діяльності в докілья.

Художня творчість, як правило, вивчається традиційно - філологічними методами, які в деяких випадках ледь-ледь психологізовані. Зараз психологія і деякі «стикові» з нею дисципліни накопичують певний науковий потенціал, який може прислужитися літературознавцям. Ось чому так необхідно позбутися упередження, що психологія не здатна серйозно допомогти удосконалити аналіз літературного твору. Розвіяти ці переконання можуть тільки конкретні дослідження, які продемонстрували б можливість «психологічного» інструментарію.

Таким чином, актуальність роботи полягає в тому, що вивчення поетики відбувається з позицій її асоціативного сприймання і у системі тріади: «суб'єкт — предмет — суб'єкт». Об'єктом дослідження є учень, що засвоює художній твір і користується його ідеями в дії. Предмет вивчення – художній образ уключений у навчальну взаємодію учня з вчителем. Мета дослідження - вивчення особливостей сугестивного впливу елементів поетики на психічний стан учня.

Сенс представленої дослідження визначає характер методологічного інструментарію. Застосовано методи логіко-психологічного аналізу й узагальнення, психологічний експеримент, конструювання та реконструювання, систематизації, типологізації та моделювання, а також можливості теорії пояснення наукових фактів, здобутих у дослідженні.

Аналізуючи навчальні тексти з позицій сприймання необхідно звернути увагу на механізм виникнення уявлень і їх зрощення з певними емоційними станами, пояснити в чому полягають секрети того чи іншого тексту, який наділений особливою здатністю викликати яскраві образні уявлення, супроводжені відповідним акомпанементом емоцій та механізми навіювання, якими наділені високохудожні твори, де досить часто почуттєва реакція учня зумовлена феноменом упізнавання.

Сугестії відіграють важливу роль в процесі сприймання, допомагають упорядкувати всі елементи специфічної і надзвичайно складної інформації текстів, де дискурсивно-логічно виражені смисли перебувають в органічній єдності із почуттєво-інтуїтивно смислами.

Результати дослідження також свідчать, що розуміння і сприймання учнями художнього твору залежать від рівня розвитку образного мислення учня, наявності досвіду, цілеспрямованого виховання засобами поетичного слова, а також обумовлені психологічними особливостями віку учнів.

Враховуючи ці особливості асоціативного сприймання поетики потрібно в школі активізувати аналізування поезії, як способу репродукування і творення художніх образів. Головними умовами, які забезпечать таке сприймання, є: висока художня якість віршів як навчального матеріалу; відповідність досвіду учня і поетичної комунікації; емоційна налаштованість учня на сприймання вірша; розвинений поетичний слух, поетичне бачення світу; вміння аналізувати образно-емоційний зміст вірша, давати йому почуттєву оцінку; схильність до перетворення сприйнятого; наявність схеми асоціації; активне використання міжпредметних зв'язків, здатних використовувати подібні образи одних предметів на інші і здійснювати їх синтез

Отже, сугестивність художнього образу полягає в тому, що він породжує систему додаткових образів, пов'язуючи у цілісність досвід учня і здобуток поетичного замислу автора твору. Вивчення поетики відбувається з урахуванням законів асоціативного сприймання і у системі

тріади: суб'єкт - предмет - суб'єкт. У цій тріаді предмет вивчення - художній образ уключений у навчальну взаємодію учня з вчителем.

Література

1. Выготский Л.С. Психология искусства / Л.С. Выготский. – М. : Искусство. – 1986. – 576 с.
2. Парыгин Б.Д. Социальная психология как наука / Б.Д. Парыгин. – Л. : ЛГУ им. Жданова. – 1965. – 208 с.
3. Роговин М.С. Проблемы теории памяти / М.С. Роговин. – М. : Высшая школа. – 1977. – 181 с.
4. Толстой А. Писатель – критик – читатель. / А. Толстой // Собрание сочинений в 10 Т. – М., 1961. – Т.10 – 91 с.
5. Шерковин Ю.А. Психологические проблемы массовых информационных процессов. / Ю.А. Шерковин. – М. : Мысль, 1973. – 215 с.

УДК 159.922.6-053.66

Т. Д. ЩЕРБАН, Д. Б. ШОШ
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УЧНІВСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Проблема міжособистісної взаємодії є актуальною, оскільки відноситься до числа найважливіших для підлітка сфер життєдіяльності. Міжособистісна взаємодія відіграє важливе значення у формуванні особистості підліткового віку. Саме у міжособистісній взаємодії найчастіше за все виникають конфліктні ситуації, які супроводжуються відчуженням, напругою, дискомфортом, і нерідко перетворюються у довготривалу ворожнечу. Проблема міжособистісної взаємодії займає істотне місце у психологічній науці. В Українській психології вагомий внесок у дослідження даної проблеми зробили С. Максименко, В. Синиченко, Н. Чепелева, І. Ващенко, М. Боришевський, Н.І. Пов'якель, Л. В. Долинська, А.Я. Анцупов та А.І. Шипілов, Г.М. Андрєєва, О.М. Леонтєв, Б. Г. Ананьєв. Вагомим є і дослідження зарубіжних вчених, таких як К. Левін, І. С. Кон, Дж. Хоманс, Д.І. Фельдштейн, Т. Лірі, Д. Джонсон, Р. Джонсон, Р. Херріот. Та попри всі дослідження дана тематика все ж таки залишається актуальною та мало досліджуваною з точки зору практичного значення.

Об'єктом дослідження є процес міжособистісного спілкування підлітків. Предмет дослідження – психологічні особливості конфліктів в учнівському середовищі.

Теоретичні методи дослідження – аналіз, осмислення та систематизація науково-теоретичних, методологічних джерел з проблеми міжособистісної взаємодії в учнівському середовищі. Емпіричні методи - метод соціометрії, «Методика діагностики схильності до конфліктної